

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหา
วิกฤติโลก” (The Buddhist and Kruba Ways in Solving Global Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม

ของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

PARTICIPATORY CREATIVE SPACE DEVELOPMENT POLICIES AND STRATEGIES OF KANJANA SUBDISTRICT MUEANG PHRAE DISTRICT, PHRAE PROVINCE

พระอนุสรณ์ กิตติวณโณ,ดร. (เรืองปัญญารัตน์) PhraAnusorn Kitiwanno, Dr.
(Ruangpunyarat)

พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ,ดร. (ปัญญาไว) PhaMahaSittichai jayasitdi, Dr.
(Punyawai)

อภิชา สุขจีน Aphicha ukjeen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Mahachularongkoravidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

anusorn.rua@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 2) เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และ 3) เพื่อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจต่อประชาคม ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาเศรษฐกิจชุมชน โดยภาพรวม ผู้ประกอบการในชุมชนยังประสบปัญหาในเรื่องของงบประมาณ ขาดการให้ความรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการออกแบบและผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และขาดการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ ส่วนการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน ได้กำหนดทิศทาง แผนการดำเนินงาน เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดสำหรับชุมชน

2. แผนนโยบายและยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา
ปีงบประมาณ พ.ศ.2562-2565 เมื่อมาทำการวิเคราะห์แผน พบว่า จุดแข็ง คือ มี
ยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการตามระยะเวลาที่ชัดเจน จุดอ่อน คือ การกำหนด
นโยบายและแผนงานยังไม่ครอบคลุมถึงเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ขาดงบประมาณใน
การเพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจ คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจรับการอบรมเพื่อสานต่อภูมิปัญญา
ท้องถิ่น

3. การเสนอนโยบาย ประกอบไปด้วย 1. การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง
2. การบริหารจัดการ 3. เศรษฐกิจ และ 4. การสร้างรายได้ นโยบายทั้ง 4 นี้ สอดคล้องกับ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน และยุทธศาสตร์
การพัฒนาด้านระบบสาธารณสุขและโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนเป้าประสงค์ คือ ส่งเสริม
ชุมชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการแปรรูปและผลิตภัณฑ์
เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยถือประโยชน์ชุมชนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: นโยบายและยุทธศาสตร์, การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์

Abstract

This qualitative study aimed to investigate problems and community economic development, to develop policies concerning community economic development, and to propose economic development policies and strategies to people living in Kanchana sub-district, Meuang Phrae district, Phrae province.

The findings were as follows.

1. The overview of problem regarding community economic development was that the community entrepreneurs still faced the budgeting problems. They also lacked of knowledge in applying technologies used in designing product and adding product value. Public relations through online social media was still needed. The possible solution for economic problems was determining objective plans to

effectively adjust the problems to social changes, leading to community effectiveness.

2. The plans, policies, and strategies of Kanchana Subdistrict Administrative Organization (fiscal year 2019-2022). According to the analysis of plan, the strength were clear strategies, plans, and projects. The weakness was that the development of community economics was not included in the policies and plans. The lack of financial support in order to empower economic potential was also regarded as weakness. The younger generation had no interest in attending training workshop to inherit local wisdoms.

3. In terms of policy, it consisted of 1. Community enhancement and strengthening, 2. Community administration and management, 3. Community economics, and 4. Creation of income. They were in accordance with the strategy regarding public service administration and management and the strategy of public utility and infrastructure development. The policies' objective was to motivate people to learn and develop technology skills for food processing to increase products' value and enhance participative management, placing importance on community interests.

Keywords: Keywords: policy, strategy, creative space development

บทนำ

ในปัจจุบันกระแสการกระจายอำนาจเป็นกระแสหลักทางการเมืองการปกครอง นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ต่างก็ได้นำเสนอในมิติต่างๆ ของการบริหารจัดการของภาครัฐเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านของการปกครอง การเอื้อประโยชน์ในการบริหารจัดการตามกฎหมายต่างๆ โดยการสละอำนาจบางส่วน ของภาครัฐให้กับท้องถิ่นได้มีบทบาทมากขึ้น ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็น การบริหารเชิงนโยบายใหม่ ให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แผน นโยบาย ที่เรียกว่าการมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นมีความรับผิดชอบต่อวิถีชีวิตและความ

เป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ของภาครัฐ นอกเหนือจากความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นพนักงานภาครัฐแล้ว ต้องคำนึงถึงสิทธิและประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่นั้นด้วย ที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ เพื่อการพัฒนาและยกระดับท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

พ.ศ.2560 คณะรัฐบาลได้เสนอการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ของประเทศเพื่อขับเคลื่อนประเทศชาติให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติไว้ 6 คณะ ประกอบไปด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนด นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561-2580 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อให้การขับเคลื่อนประเทศชาติเดินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามาเป็นส่วนประกอบ เพื่อปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพ เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหลักสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันการปฏิรูปการบริหารภาครัฐในประเทศที่พัฒนาแล้ว กำหนดให้การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Citizen Participation) เป็นเป้าหมายของการ

ปรับปรุงผลลัพธ์ของการปฏิรูปร่วมกับเป้าหมายและตัวชี้วัดอื่นอีกสองตัว ได้แก่ การปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน (Performances) และความพร้อมรับผิด (Accountability) (Callahan, Kathe. 2006 : 216-223)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ผูกมัดและตกลงใจ ร่วมกันในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้เกิดประโยชน์ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดระดมความคิดทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่า การคิดและตัดสินใจเพียงบุคคลคนเดียว 2. การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น 3. การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน ร่วมกันเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 4. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการตัดสินใจมีคุณภาพและทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น (ประสาน หรรณนา, 2552 : 68)

องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอมือง จังหวัดแพร่ มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองและดูแล จำนวนทั้งหมด 9 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 4,529 มีพื้นที่ประมาณ 4,875 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม เช่น ข้าว ถั่วเหลือง ลำไย มะม่วง รองลงมาคือ ด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ การทอผ้า ชุดเครื่องนอน ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง (แหล่งที่มา <https://www.kanjana.go.th/condition.php>) การบริหารจัดการในลักษณะดังกล่าวอาจนำไปสู่การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา กับประชาชน ด้วยวิธีการแก้ปัญหาหรือการป้องกันการสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยสร้างโอกาสให้เข้ามาบทบาทและเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์พื้นที่เชิงสร้างสรรค์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำนโยบายการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์พื้นที่เชิงสร้างสรรค์ นำประยุกต์ใช้ในพื้นที่ตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทและเศรษฐกิจชุมชนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

2. เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตำบล
กาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

3. เพื่อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจต่อชุมชนของตำบล
กาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษา
ข้อมูลด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม และการ
สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)
และนำสู่การสนทนากลุ่ม (Focus-group) คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่และประชากรใน
การศึกษาดังนี้ 1. พื้นที่ในตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ 2. ประชากรและ
กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบไปด้วย ตัวแทนองค์การ
บริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และตัวแทนประชาชน
จำนวน 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำ
ชุมชน และตัวแทนประชาชนทั่วไปของชุมชนตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
เนื้อหาโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมี
ส่วนร่วมของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ซึ่งผลของการศึกษาสามารถสรุป
ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสภาพบริบทและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของ
ตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ พบว่า ตำบลกาญจนตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการ

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีพื้นที่ราบลุ่มทั้งหมด 7.80 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,875 ไร่ และมีการแบ่งพื้นที่ในการบริหารจัดการออกเป็น 9 หมู่บ้าน อาชีพหลักของประชากรตำบลกาญจนนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และค้าขาย บางส่วนประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน และรับจ้างแรงงาน ผลผลิตที่สำคัญของตำบล ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรมีการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ผลไม้ เช่น ลำไย มะม่วง ส่วนทางด้าน อุตสาหกรรมในครัวเรือนมี ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ การทอผ้า มีสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์คือ ชุดเครื่องนอน ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง และสินค้าที่ควรได้รับการสนับสนุน ได้แก่ ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ ข้าวแคบ แผ่นถั่วเน่า เสื้อหม้อฮ่อม ขณะเดียวกันผลิตภัณฑ์ บางอย่างของชุมชนที่ยังประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพ และเพิ่มมูลค่าคุณค่ามากขึ้น เพราะฉะนั้น สิ่งที่ต้องการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของ ชุมชน ก็คือ ก็ให้ความรู้ในเรื่องของการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ และทางการตลาด เพื่อเพิ่มมูลค่า เพื่อสร้างโอกาสและช่องทางในการประชาสัมพันธ์และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของชุมชน ซึ่งก็ถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่รอการแก้ไขหรือบรรจุไว้ในปีงบประมาณต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ของตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากข้อมูลแผนการดำเนินงาน ประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2565 ขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ นำมาวิเคราะห์กับสภาพแวดล้อมภายใน คือ จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของ เศรษฐกิจชุมชนในตำบลกาญจนนา พบว่า

ด้านจุดแข็ง ขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนามียุทธศาสตร์ แผนงาน และ โครงการตามระยะเวลาที่ชัดเจน ชุมชนมีอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น มีการ จัดตั้งศูนย์และร่วมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น มีปราชญ์ชุมชนด้านภูมิปัญญาที่หลากหลาย ที่สามารถพัฒนาต่อยอดของอาชีพได้ ด้านจุดอ่อน คือ การกำหนดนโยบายและแผนงานยัง ไม่ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ขาดงบประมาณในการเพิ่มศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจและผลิตภัณฑ์ ขาดบุคลากรรุ่นใหม่เข้ามารับการอบรมเพื่อสานต่อภูมิปัญญา ท้องถิ่น

ด้านโอกาส ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถกำหนดแผนและนโยบายในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ในปีงบประมาณ 2566-2570 โดยการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบ อาชีพ ในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ผ่านทางสื่อออนไลน์ และขอความร่วมมือกับ ภาครัฐเอกชนที่มีประสบการณ์ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และทางการตลาด โดยจัดให้มี เวทีเสวนาให้ความรู้เรื่องต้นทุนทางมรดกภูมิปัญญาที่มีในชุมชน เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังเกิด ความภาคภูมิใจ เห็นถึงคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์ไว้สืบไป

ด้านอุปสรรค ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้น พบว่า งบประมาณในการ สนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนมีอย่างจำกัด ขาดความรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการ ผลิตที่ทันสมัย การคลาดเคลื่อนในเรื่องของข้อมูลข่าวสารส่งผลกระทบต่อทิศทางการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และที่สำคัญ คือ เยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจน้อยประกอบกับ สมาชิกภายในชุมชนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางภูมิปัญญาที่มีอยู่ใน ชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจต่อ ประชาคมตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ด้านนโยบาย ประกอบไป ด้วย 1. นโยบายเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง 2. นโยบายด้านการบริหาร จัดการ 3. นโยบายเศรษฐกิจ และ 4. ด้านนโยบายสร้างรายได้ ด้านยุทธศาสตร์ ประกอบ ไปด้วย 1. การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน 2. การพัฒนาด้าน ระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเป้าประสงค์ ประกอบไปด้วย 1. เพื่อ ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเกิดเรียนรู้ และ พัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจน เทคโนโลยี เพื่อปรับปรุงและแปรรูปผลผลิต รวมทั้งการเพิ่มมูลค่า โดยยึดนโยบายการ บริหารแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างกลุ่ม/องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน 2. มีความ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จังหวัด และอำเภอมือง 3. บริหารโดยถือประโยชน์ของ ชุมชนเป็นสำคัญ 4. ปรับปรุงแผนและนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 5. ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความ หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค 6. หาพื้นที่หรือจัดเวทีให้กับกลุ่ม

อาชีพได้นำสินค้าไปวางจำหน่ายตามเทศกาลต่างๆ 7. อบรมและให้ความรู้ทางการตลาดผ่านระบบออนไลน์ให้เข้าถึงผู้บริโภคมากขึ้น 8. มุ่งสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจชุมชน 9. สนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มงานอาชีพ หรือธุรกิจชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ ภายใต้ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผลผลิต/โครงการ ประกอบไปด้วย 1. โครงการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่า 2. โครงการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้การบริหารจัดการอย่างโปร่งใส 3. โครงการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านอาชีพและฝึกทักษะให้กับประชาชนภายในตำบล 4. โครงการความหลากหลายของอาชีพ มุ่งสู่เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง 5. โครงการสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพในชุมชน 6. โครงการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

อภิปรายผล

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพบริบทและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สภาพบริบทและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีการแบ่งพื้นที่ในการบริหารจัดการออกเป็น 9 หมู่บ้าน และการประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่ เป็นอาชีพทางเกษตรกรรม ค่าขาย รับจ้างแรงงาน พืชผลทางการเกษตร ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ลำไย มะม่วง ส่วนทางด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ การทอผ้า ชุดเครื่องนอน ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ ข้าวแคบ แผ่นถั่วเน่า เสื้อหม้อฮ่อม ขณะเดียวกันผลิตภัณฑ์บางอย่างของชุมชนที่ยังประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพและเพิ่มมูลค่าคุณค่ามากขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่า สอดคล้องกับ ปารีชาติ เสือดาว ที่กล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาอาชีพว่า เป้าหมายการพัฒนาอาชีพและแหล่งรายได้ของหมู่บ้านตามศักยภาพ มุ่งให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจและสังคม คือ ช่วยให้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเองและชุมชน ด้านเศรษฐกิจ คือ ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชนมากขึ้น ด้านการเรียนรู้ คือ มีการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ใช้

ทรัพยากรที่มีในชุมชนเพื่อเป็นการลดต้นทุนการประกอบอาชีพ (ปาริชาติ เสือดาว และคณะ, 2559)

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากข้อมูลแผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้มาทำการวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้เห็นถึง จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของเศรษฐกิจชุมชนในตำบลกาญจนา พบว่า จุดแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา คือ มียุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการตามระยะเวลาที่ชัดเจน จุดอ่อน คือ การกำหนดนโยบายและแผนไม่ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ขาดงบประมาณในการเพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจและผลิตภัณฑ์ ด้านโอกาส องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถกำหนดแผนและนโยบายในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ในปีงบประมาณ 2566-2570 โดยการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบอาชีพ ในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ด้านอุปสรรค พบว่า งบประมาณในการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนมีจำกัด ขาดความรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่ทันสมัย สอดคล้องกับ วิวัฒน์ หามนตรี ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอยะโฮ จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำแผนชุมชนเป็นไปตาม ขั้นตอนแนวทางของกระทรวงมหาดไทย สิ่งที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติม ได้แก่ การจัดเวทีการเรียนรู้ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การร่วมเวทีถ่ายทอดความรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มอาชีพ ราษฎรชาวบ้าน การวิเคราะห์ SWOT การค้นหาอัตลักษณ์และการปรับปรุงแผนชุมชน ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น แกนนำชุมชน การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนชุมชน 8 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมทีมงาน ขั้นจัดเวทีการเรียนรู้ ขั้นสำรวจและ รวบรวมข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นยกร่างแผนชุมชน ขั้นพิจารณาพิจารณาแผนชุมชน ขั้นเสนอแผนชุมชนให้ อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นนำแผนชุมชนไปปฏิบัติและติดตามประเมินผล มณฑกานติ ปรางภูวงษ์ เกี่ยวกับปัญหาการจัดทำแผนชุมชนของเทศบาลตำบล การกำหนดแผนชุมชน การสำรวจชุมชน การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ และการประเมินแผนชุมชนตามลำดับ แนวทางในการจัดทำแผนชุมชนด้านการ

สำรวจชุมชน ควรมีการวางแผนในการจัดเวทีเพื่อการสำรวจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านการกำหนดแผนชุมชน ควรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแผนชุมชน เพื่อให้การจัดทำแผนชุมชนมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ด้านการนำแผนชุมชนไปปฏิบัติควรมีการสร้างควมไว้วางใจให้กับผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามแผนชุมชน และด้านการประเมินแผนชุมชน ควรมีการถอดบทเรียนจากการปฏิบัติงานตามแผนชุมชนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาต่อไป (มนทกานติ ปรากฏวงษ์, 2558)

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจต่อประชาคมตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ การเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ครั้งนี้ เป็นการคืนข้อมูลสู่สังคมหลังจากการวิเคราะห์และเสวนากลุ่มร่วมกันแล้ว โดยมีทั้งนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และผลผลิต/โครงการ สอดคล้องกับสำนึก ขจรเกตุ ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอสรีสงคราม จังหวัดนครพนม ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านข่า มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน ทั้งในเรื่องของการเตรียมการ การกำหนดเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของประชาชน รายด้านที่ควรนำไป ศึกษาแนวทางส่งเสริมและพัฒนากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอสรีสงคราม จังหวัดนครพนม คือ การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงาน/โครงการ และการปฏิบัติตามแผนชุมชน (สำนึก ขจรเกตุ, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ทำให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมนั้น ทำให้เห็นถึงสภาพบริบทและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของชุมชน ที่มีความหลากหลายอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพทางเกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้างแรงงาน อุตสาหกรรมในครัวเรือน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ การทอผ้า ชุดเครื่องนอน ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง ข้าวกล้อง ข้าวหอมมือ ข้าวแคบ

แผ่นถั่วเน่า เลือหม้อฮ่อม ได้เห็นถึง จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของเศรษฐกิจชุมชน เป็นปัจจัยนำไปสู่การร่วมมือกันในการร่างนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ภายใต้การขับเคลื่อนขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการกำหนดแผนและนโยบายในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ในปีงบประมาณ 2566-2570 โดยการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบอาชีพ ในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ด้านอุปสรรค พบว่า งบประมาณในการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนมีจำกัด ขาดความรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่ทันสมัย โดยการร่วมกันระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน และร่วมกันเสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจคืนสู่ชุมชน โดยมีทั้งนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และผลผลิต/โครงการ ที่ชัดเจน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา การกำหนดแผนงาน/โครงการ และการปฏิบัติตามแผนชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจให้ยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สรุปได้ว่า ตำบลกาญจนาลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีการแบ่งพื้นที่ในการบริหารจัดการออกเป็น 9 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งหมด 4,529 คน มีอาชีพที่หลากหลายทั้งในด้านการเกษตรกรรม การรับจ้างแรงงาน การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน สภาพปัญหาเศรษฐกิจชุมชน โดยภาพรวม พบว่า ผู้ประกอบการในชุมชนยังประสบปัญหาในเรื่องของงบประมาณ ขาดการให้ความรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้วิถีชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตัวเองได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลแผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาที่ผ่านมา พบว่า จุดแข็ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนามียุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการตามระยะเวลาที่ชัดเจน จุดอ่อน คือ การกำหนดนโยบายและแผนงานยังไม่ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านโอกาส องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถกำหนดแผนและนโยบายในด้านการ

ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ในปีงบประมาณ 2566-2570 โดยการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบอาชีพ ในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ด้าน อุปสรรค คือ งบประมาณในการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนมีอย่างจำกัด ขาดความรู้ใน เรื่องของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่ทันสมัย นำไปสู่การเสนอนโยบาย เป้าประสงค์ แผนงาน และผลผลิต/โครงการ ขึ้นสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนและเรียงลำดับความเร่งด่วนของเศรษฐกิจแล้วนำกลยุทธ์ ไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ โดย นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการออกแบบผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชนเพื่อยกระดับมูลค่าของ สินค้า ภายใต้การร่วมมือระหว่างบุคคลที่มีส่วนได้เสียกับชุมชนควรเข้ามามีบทบาทในการ สร้างความตระหนักถึงสาเหตุของความยากจน ทำให้ประชาชนรู้ถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง อันเป็นกลไกในการแก้ปัญหาความยากจนในชุมชน และสร้างภาคีเครือข่าย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

องค์การบริหารส่วนตำบลควรร่วมกับชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน และคัดเลือกตัวแทนของผู้ประกอบการ ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆช่วยกันขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และมี เวทีกลางในการแสดงผลิตภัณฑ์และความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อระดมความคิดและกันกำหนด นโยบาย แผนปฏิบัติ และโครงการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เหมาะสมและเกิดความ ยั่งยืน

References

- ประธาน หรหมณา. (2552), “การบริหารแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านพรหมนิมิต สพป. สระแก้ว เขต 1.
- ปาริชาติ เสือดาว และคณะ. (2559). รายงานการวิจัย “การพัฒนาแผนชุมชนเศรษฐกิจ พอเพียงแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา บ้านตะปัน หมู่ที่ 13 ตำบลลังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา.

- มนทกานติ ปราภววงษ์. (2558). ปัญหาและแนวทางการจัดทำแผนชุมชนของเทศบาลตำบลศรีสันดาลย์ จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาประชาคม เมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- วิวัฒน์ หามนตรี. (2556). “การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอลำโพง จังหวัดอ่างทอง”. *วารสารมหาวิทยาลัยราช มงคล*. 7 (1), 39 – 45.
- สายันต์ ขจรเกตุ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของประชาชนใน เขตเทศบาลตำบลบ้านเช่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม . *วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*, กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ. 2561.
- Callahan, Kathe. 2006. *Elements of Effective Governance, Measurement, Accountability and Participation*. Washington, D.C.: Taylor & Francis Group. Callanan.